

освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: системний підхід до підготовки дітей з РАС до шкільного навчання.

ТАРАН Оксана – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: зміст та алгоритм підготовки дошкільників з аутизмом до навчання у закладі загальної середньої освіти.

СУПРУН Ганна – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: підходи, методи і засоби підтримки дітей з аутизмом в процесі переходу від дошкільного до шкільного навчання.

КУЦЕНКО Тетяна – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: організаційно-методичне забезпечення переходу до навчання дітей з РАС у закладі загальної середньої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SKRYPNYK Tetiana – doctor of Psychology, Professor, Professor of the Department of Special and Inclusive Education at Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: a systematic approach to preparing children with ASD for school education.

TARAN Oksana – PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Special and Inclusive Education at Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: content and algorithm for preparing preschoolers with autism for education in general secondary education institutions.

SUPRUN Hanna – PhD, Senior Lecturer at the Department of Special and Inclusive Education at Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: approaches, methods, and means of supporting children with autism in the transition from preschool to school education.

KUTSENKO Tetiana – Senior Lecturer at the Department of Special and Inclusive Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Scientific interests: organizational and methodological support for the transition of children with ASD to general secondary education.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2025 р.

Стаття прийнята до друку 29.08.2025 р.

УДК 377.147:[377.011.3-057.4:004]

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-111-116

ШВАРДАК Маріанна –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту

Мукачівського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>

e-mail: anna-mari_p@uklr.net

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено теоретичне обґрунтування та визначено основні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти в умовах цифровізації суспільства, трансформації освітнього простору та зростаючих вимог ринку праці. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю якісної модернізації освітніх процесів у контексті стрімкого розвитку ІТ-галузі, яка є визначальною для економічного, соціального та технологічного поступу держави. Проаналізовано сучасний стан підготовки ІТ-фахівців в Україні, акцентовано на недоліках чинної системи та відсутності комплексного підходу до організації навчального процесу на рівні фахової передвищої освіти.

У межах дослідження узагальнено теоретичні підходи до сутності професійної підготовки та структури компетентностей ІТ-фахівця, охарактеризовано особливості ІТ-освіти в Україні порівняно з провідними міжнародними моделями. Виокремлено ключові педагогічні інновації: компетентнісний, дуальний і проєктно-орієнтований підходи, а також використання технологій змішаного навчання, STEM/STEAM-освіти, хмарних сервісів, цифрових платформ, гейміфікації та адаптивних методів. Обґрунтовано значення розвитку як фахових (hard skills), так і міжособистісних (soft skills) компетентностей у контексті професійної підготовки. Визначено стратегічні напрями оновлення змісту освітніх програм, включаючи впровадження новітніх дисциплін (штучний інтелект, DevOps, Big Data, UI/UX-дизайн), посилення практичної складової через дуальну освіту, стажування, проєктну діяльність.

Наголошено на необхідності цифровізації освітнього середовища ЗФПО, підвищення кваліфікації викладачів, залучення ІТ-компаній до процесу підготовки, а також створення партнерських освітньо-професійних кластерів. Підкреслено важливість впровадження індивідуальних освітніх траєкторій для врахування освітніх потреб і професійних інтересів студентів.

Ключові слова: професійна підготовка, ІТ-фахівці, фахова передвища освіта, цифрова економіка, дуальна освіта, STEM-освіта, компетентнісний підхід, освітні інновації, хмарні технології.

SHVARDAK Marianna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Preschool, Primary Education and Educational Management

Mukachevo State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>

e-mail: anna-mari_p@uklr.net

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE IT SPECIALISTS IN INSTITUTIONS OF PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION

The article provides a theoretical rationale and identifies key directions for improving the professional training of future IT specialists in institutions of professional pre-higher education in the context of societal digitalization, transformations of the educational environment, and increasing labor market demands. The relevance of the study is determined by the urgent need to modernize educational processes in response to the rapid development of the IT sector, which plays a crucial role in the economic, social, and technological progress of the state. The current state of IT specialist training in Ukraine is analyzed, with emphasis on systemic shortcomings and the lack of a comprehensive approach to organizing the educational process at the professional pre-higher level.

The study generalizes theoretical approaches to the essence of professional training and the structure of IT specialists' competencies, and characterizes the specific features of IT education in Ukraine in comparison with leading international models. The key pedagogical innovations are highlighted: competence-based, dual, and project-based approaches, as well as the use of blended learning technologies, STEM/STEAM education, cloud services, digital platforms, gamification, and adaptive learning methods. The importance of developing both hard and soft skills in the context of professional training is substantiated. Strategic directions for updating the content of educational programs are outlined, including the introduction of new disciplines (artificial intelligence, DevOps, Big Data, UI/UX design), strengthening practical components through dual education, internships, and project-based activities.

The necessity of digitalizing the educational environment of professional pre-higher institutions, improving the qualifications of teaching staff, involving IT companies in the training process, and creating educational-professional partnerships is emphasized. The importance of implementing individualized educational trajectories to meet students' learning needs and professional interests is underlined.

Key words: professional training, IT specialists, professional pre-higher education, digital economy, dual education, STEM education, competence-based approach, educational innovations, cloud technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасному суспільстві, де цифрові технології стали невід'ємною частиною повсякденного життя, розвиток ІТ-галузі визначає темпи й характер економічного зростання, трансформацію соціальних процесів і конкурентоспроможність держави на глобальному рівні. У зв'язку з цим зростає потреба в підготовці висококваліфікованих фахівців у сфері інформаційних технологій, які здатні ефективно вирішувати практичні завдання, впроваджувати інноваційні рішення та швидко адаптуватися до змін у технологічному середовищі.

Заклади фахової передвищої освіти (ЗФПО) відіграють важливу роль у формуванні кадрового потенціалу для ІТ-сектору, забезпечуючи базовий рівень професійної підготовки майбутніх фахівців. Однак сучасні виклики вимагають переосмислення змісту, методів та організаційних форм освітнього процесу з урахуванням швидкоплинності ІТ-індустрії, динаміки змін у цифровій економіці та зростання ролі міждисциплінарних компетентностей.

Таким чином, дослідження професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у системі фахової передвищої освіти є актуальним і має стратегічне значення для забезпечення якісної освіти, підвищення конкурентоспроможності випускників та задоволення потреб ринку праці.

Аналіз наукових джерел засвідчує зростання уваги дослідників до проблем професійної підготовки ІТ-фахівців у контексті змін цифрової економіки та освітніх трансформацій. Так, І. Бардус (2017) обґрунтовує необхідність фундаменталізації змісту підготовки як передумови для формування цілісних науково-практичних знань [1]. Цю ідею змістовно доповнює Л. Зубик (2016), яка пропонує модель формування професійних компетентностей на основі поетапного вивчення фахових дисциплін [2]. У руслі досліджень ефективних освітніх технологій С. Конюхов (2025) аналізує зарубіжний досвід кооперативного навчання, підкреслюючи його значення для розвитку командної взаємодії [3]. Проблему адаптації освіти до сучасних викликів порушує І. Наумук (2017), звертаючи увагу на провідні

освітні тренди, зокрема цифровізацію та індустріальні зміни [4]. На цьому тлі узагальнююче бачення пропонує С. Петренко (2023), який систематизує підходи українських науковців до організації підготовки ІТ-фахівців упродовж останнього десятиріччя [5]. Історичний і змістовий розвиток професійної підготовки розкрито у праці Я. Сікори (2023), який простежує зміни освітніх акцентів у контексті технологічної еволюції [7]. Зрештою, Г. Шліхта (2022) акцентує на необхідності узгодження освітніх програм із реальними потребами ІТ-ринку, пов'язуючи ефективність підготовки з темпами розвитку галузі [9].

Водночас, попри значну кількість праць, присвячених окремим аспектам підготовки ІТ-фахівців, залишається недостатньо вирішеною проблема комплексного теоретичного обґрунтування та визначення практичних шляхів модернізації цього процесу саме в системі фахової передвищої освіти. Більшість досліджень мають фрагментарний характер, зосереджуючись або на окремих методиках, або на змісті конкретних дисциплін, і не пропонують цілісної моделі, яка б системно поєднувала інноваційні освітні підходи (компетентнісний, дуальний, проєктний) та конкретні напрями вдосконалення (модернізація змісту, цифровізація середовища, розвиток партнерства з бізнесом). Саме ця суперечність між потребою ринку праці у висококваліфікованих ІТ-фахівцях, підготовлених на рівні фахової передвищої освіти, та відсутністю системних наукових розробок у цій галузі й зумовлює актуальність та нагальну потребу даного дослідження.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та визначити основні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти в умовах сучасних викликів цифрової економіки та вимог ринку праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка як педагогічне поняття охоплює цілісну систему освітніх заходів, спрямованих на формування в особистості знань, умінь, навичок та ключових компетентностей, необхідних

для успішного виконання професійної діяльності в певній галузі. У контексті ІТ-освіти професійна підготовка передбачає засвоєння студентами базових і спеціалізованих знань з програмування, комп'ютерних наук, цифрових технологій, а також розвиток практичних навичок роботи з сучасними інструментами та платформами, що активно використовуються у сфері інформаційних технологій.

Поняття *ІТ-фахівця* у сучасній науковій і професійній літературі трактується досить широко. Це може бути як програміст, аналітик даних, системний адміністратор, тестувальник, фахівець із кібербезпеки чи DevOps-інженер. Незалежно від конкретної спеціалізації, спільним для всіх ІТ-фахівців є володіння цифровими технологіями, здатність розв'язувати складні інженерні задачі, працювати в команді, а також постійно оновлювати свої знання та компетенції [1-5; 7; 9].

Фахова передвища освіта – це рівень освіти, що передує вищій та спрямований на забезпечення здобуття професійних знань, умінь і компетентностей для здійснення трудової діяльності в певній галузі [6]. Вона поєднує елементи академічної освіти з професійно-орієнтованим навчанням, і саме тому її роль у підготовці ІТ-фахівців особливо важлива, оскільки дозволяє швидко реагувати на зміни в ринку праці та надавати випускникам прикладні навички.

У контексті цифрової економіки професійна компетентність ІТ-фахівця визначається не лише рівнем технічної підготовки, а й здатністю швидко адаптуватися до нових технологічних реалій, працювати з великими обсягами даних, взаємодіяти у мультикультурному середовищі, дотримуватись етичних норм цифрової взаємодії. У сучасних умовах ІТ-фахівець повинен демонструвати як глибокі фахові знання (*hard skills*), так і розвинені міжособистісні навички (*soft skills*), зокрема комунікативність, критичне мислення, навички самоменеджменту та командної співпраці.

У порівняльному аспекті, ІТ-освіта в Україні, особливо на рівні фахової передвищої освіти, має значний потенціал, однак поступається за низкою параметрів провідним моделям освіти у світі. У країнах Європейського Союзу, США, Канаді активно впроваджуються дуальні освітні моделі, за яких значна частина навчання відбувається на підприємствах, що забезпечує високий рівень практичної підготовки. Крім того, зарубіжні програми відзначаються гнучкістю, акцентом на індивідуалізацію навчання, широким використанням онлайн-ресурсів, проєктного навчання та сертифікаційних курсів, що дозволяє студентам швидко інтегруватися в професійне середовище [3].

В Україні ж часто спостерігається невідповідність між змістом освітніх програм та реальними потребами ІТ-індустрії, нестача сучасного технічного обладнання, обмежена участь роботодавців у підготовці кадрів. Проте в останні роки спостерігається позитивна динаміка: зростає інтерес до дуальної освіти, розвиваються ІТ-кластери, з'являються партнерства між коледжами й ІТ-компаніями, що відкриває перспективи для реформування системи фахової підготовки [9].

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства зумовлює необхідність пошуку та впровадження *інноваційних підходів у систему професійної підготовки ІТ-фахівців*. Трансформація освітнього середовища, швидкі темпи змін у сфері цифрових технологій, зростаючі вимоги ринку праці до якості й актуальності знань вимагають від ЗФПО переходу від традиційних до гнучких, інтерактивних і технологічно орієнтованих моделей навчання.

Одним з ключових інноваційних підходів є компетентнісний підхід, який передбачає формування не лише знань, але й здатності майбутніх фахівців застосовувати їх у реальних умовах професійної діяльності. У рамках цього підходу акцент зміщується на розвиток критичного мислення, здатності до самонавчання, роботи в команді, комунікації та адаптації до змінного інформаційного середовища.

Важливою інновацією є впровадження дуальної форми освіти, яка забезпечує поєднання теоретичної підготовки в закладах освіти із практичним навчанням на базі ІТ-компаній. Така модель сприяє глибшому зануренню студентів у професійне середовище, формує у них усвідомлення професійних стандартів, забезпечує практико-орієнтовану підготовку і підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

STEM- та STEAM-підходи також відіграють вагомую роль у сучасній ІТ-освіті. Їх застосування дозволяє інтегрувати знання з природничо-наукових дисциплін, технологій, інженерії, математики та мистецтва, створюючи міждисциплінарне середовище навчання. Такий підхід розвиває творче мислення, інноваційність, технічну грамотність, а також сприяє залученню студентів до дослідницької та проєктної діяльності [8].

У процесі підготовки ІТ-фахівців ефективним виявляється змішане (*blended*) навчання, яке поєднує традиційні аудиторні форми з використанням електронного навчального контенту, відеолекцій, віртуальних лабораторій, симуляторів. Це забезпечує гнучкість освітнього процесу, доступ до актуальних ресурсів, індивідуалізацію навчання та можливість адаптації під різні стилі засвоєння інформації.

Особливе місце займає проєктно-орієнтоване навчання (*Project-Based Learning*), що базується на виконанні реальних або наближених до реальних завдань, пов'язаних з розробкою програмного забезпечення, веб-сервісів, мобільних додатків тощо. Студенти навчаються через діяльність, поступово переходячи від простих до комплексних проєктів, що сприяє формуванню професійних компетентностей, навичок управління часом, колаборації та презентування результатів.

Не менш важливим є використання хмарних технологій та середовищ для спільної роботи (*Google Workspace, Microsoft 365, GitHub та ін.*), що створює цифрову екосистему навчання. Завдяки таким інструментам студенти мають змогу працювати над спільними завданнями у хмарному середовищі, розвивати навички віддаленої

співпраці, що є важливою складовою сучасної ІТ-практики.

Варто також відзначити впровадження елементів гейміфікації та адаптивного навчання, що підвищує мотивацію студентів, дозволяє враховувати індивідуальні особливості їхнього навчального темпу, рівня підготовки та інтересів. Різні рівні складності завдань, система досягнень, рейтингів та винагород стимулюють активну участь студентів в освітньому процесі [10].

Отже, інноваційні підходи до професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців охоплюють широке коло педагогічних, технологічних та організаційних змін. Їх реалізація вимагає оновлення освітніх програм, підготовки педагогічних кадрів до роботи в нових умовах, налагодження партнерства з ІТ-бізнесом та створення сприятливого цифрового освітнього середовища в ЗФПО. Така системна модернізація дозволить забезпечити якісну підготовку фахівців, здатних успішно реалізовувати себе в динамічному ІТ-секторі.

В умовах цифровізації суспільства та стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій професійна підготовка ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти потребує системного вдосконалення. Актуальність оновлення змісту, методів, форм і організаційних моделей освітнього процесу обумовлена як викликами глобального ІТ-ринку, так і специфікою національного освітнього простору. Вдосконалення підготовки майбутніх ІТ-фахівців має бути спрямоване на забезпечення високої якості освіти, її відповідності потребам інноваційної економіки, формування ключових і професійних компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності в цифровому середовищі.

Першим *стратегічним напрямом удосконалення* є модернізація змісту освітніх програм відповідно до актуальних вимог ІТ-індустрії. Необхідним є впровадження новітніх дисциплін, орієнтованих на практичне застосування знань: кібербезпека, штучний інтелект, машинне навчання, Big Data, блокчейн-технології, хмарні сервіси, DevOps, UI/UX-дизайн. Важливою складовою є регулярне оновлення навчальних планів, узгоджених із професійними стандартами та запитами ринку праці [9].

Другим важливим напрямом є посилення практико-орієнтованої складової навчання. Зокрема, необхідно збільшити обсяг виробничих практик, стажувань у ІТ-компаніях, впроваджувати систему дуальної освіти, яка дозволяє студентам поєднувати теоретичне навчання з професійною діяльністю безпосередньо на підприємствах. Такий підхід сприяє формуванню професійних навичок, адаптації до реального виробничого середовища та підвищенню мотивації до навчання.

Важливим шляхом удосконалення є цифровізація освітнього середовища ЗФПО, що передбачає створення та підтримку сучасної інфраструктури: комп'ютерних лабораторій, навчальних платформ, віртуальних середовищ для програмування і тестування, а також широке використання хмарних сервісів для організації освітнього процесу. Забезпечення

безперешкодного доступу студентів до цифрових ресурсів, електронних бібліотек, баз даних сприятиме розвитку цифрової грамотності та самостійної роботи.

Особливу увагу слід приділяти підвищенню кваліфікації педагогічних працівників, які здійснюють підготовку ІТ-фахівців. Освітній процес не може бути ефективним без викладачів, які мають сучасні ІТ-компетентності, володіють навичками роботи з новітніми технологіями та застосовують інноваційні методи навчання. Доцільно стимулювати педагогів до проходження сертифікаційних курсів, участі в тренінгах, хакатонах, професійних спільнотах.

Одним із перспективних напрямів є розширення партнерства ЗФПО з роботодавцями та ІТ-компаніями. Спільна розробка освітніх програм, участь представників ІТ-бізнесу в освітньому процесі, проведення гостьових лекцій, майстер-класів, конкурсів проєктів, створення ІТ-кластерів при закладах освіти – усе це сприяє налагодженню ефективної взаємодії між освітою і професійною сферою.

Серед ефективних засобів удосконалення варто також відзначити впровадження індивідуальних освітніх траєкторій, що дає можливість враховувати особистісні освітні потреби, темп навчання, професійні інтереси студента. Такі траєкторії можуть реалізовуватися шляхом вибіркових дисциплін, менторського супроводу, академічної мобільності та застосування адаптивних технологій навчання [1].

Значного значення набуває також розвиток soft skills (гнучких навичок): комунікативної культури, навичок командної роботи, управління часом, лідерства, креативності, емоційного інтелекту. У цьому контексті важливо інтегрувати в навчальні курси практики міжособистісного спілкування, тренінги, ділові ігри, кейс-методи, дебати.

Таким чином, вдосконалення професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у ЗФПО має відбуватися в контексті поєднання модернізованого змісту освіти, інноваційних освітніх технологій, практико-орієнтованості, партнерської взаємодії із бізнесом та розвитку кадрового потенціалу освітньої системи. Комплексна реалізація зазначених напрямів сприятиме формуванню конкурентоспроможних, мобільних, компетентних ІТ-фахівців, здатних до самореалізації та професійного зростання в умовах цифрової економіки.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Результати проведеного теоретико-методологічного аналізу дали змогу окреслити стратегічні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти, що відповідають трансформаційним процесам у цифровій економіці та зростаючим вимогам ринку праці. Встановлено, що підготовка конкурентоспроможного ІТ-фахівця в умовах сучасного освітнього середовища має ґрунтуватися на інтеграції компетентнісного, проєктно-орієнтованого, дуального підходів, що забезпечують практико-орієнтований характер навчання, розвиток профе-

сійної гнучкості та здатності до адаптації в умовах постійних технологічних змін.

Модернізація змісту професійної підготовки повинна передбачати включення новітніх дисциплін, зорієнтованих на сучасні потреби IT-галузі (зокрема, кібербезпека, штучний інтелект, хмарні сервіси, DevOps, UI/UX-дизайн), а також регулярну актуалізацію освітніх програм відповідно до змін у професійних стандартах. Визначено необхідність посилення ролі дуальної освіти, що забезпечує ефективну інтеграцію теоретичної підготовки з виробничою практикою, а також важливість цифровізації освітнього середовища, впровадження хмарних технологій, гнучких навчальних платформ і віртуальних лабораторій.

Підвищення якості професійної підготовки IT-фахівців у ЗФПО неможливе без цілеспрямованого оновлення кадрового потенціалу, розвитку партнерської взаємодії з IT-компаніями, інтеграції soft skills в освітній процес та впровадження індивідуалізованих освітніх траєкторій, що забезпечують особистісно орієнтований підхід до формування професійних компетентностей.

До подальших дослідницьких завдань слід віднести розроблення інтегрованої моделі професійної підготовки IT-фахівців у ЗФПО, емпіричне оцінювання результативності інноваційних освітніх технологій, а також вивчення механізмів ефективної співпраці між освітніми установами та IT-бізнесом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бардус І. Фундаменталізація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій до продуктивної діяльності. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2017. № 3. С. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.3.10>.
2. Зубик Л. Модель формування професійних компетентностей майбутніх IT-фахівців у процесі вивчення фахових дисциплін. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2016. № 1. С. 83–89.
3. Конюхов С. Аналіз іноземного досвіду застосування технологій навчання у співпраці для професійної підготовки майбутніх IT-фахівців у закладах вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2025. № 48(1). С. 29–40.
4. Наумук І. М. Освітні тренди у підготовці майбутніх IT-фахівців. *Актуальні питання сучасної інформатики*. 2017. № 5. С. 126–129.
5. Петренко С. Проблема професійної підготовки майбутніх IT-фахівців у рецепціях вітчизняних науковців останнього десятиріччя. *Педагогічна наука і освіта XXI століття*. 2023. № 1. С. 115–129.
6. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 р. № 2745-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 30. Ст. 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
7. Сікора Я. Б. Ретроспектива змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 3. С. 416–426.
8. Швардак М. В. STEM-освіта засобами цифрових технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023.

№ 92. т. 1. С. 160–164. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.33>.

9. Шліхта Г. Вплив сучасного стану розвитку IT-галузі України на проблему професійної підготовки IT-фахівців. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems*. 2022. С. 225–232.

10. Kharchenko N., Shvardak M., Shelestova L., Trubacheva S. Analysis of the effectiveness of technology integration (interactive whiteboards, online platforms, etc.) in modern education. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society*. 2024. Vol. 17. № se1. P. 65–72. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v17.nse1.65-72>.

REFERENCES

1. Bardus, I. (2017). Fundamentalizatsiia zmistu profesiinnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u haluzi informatsiinykh tekhnolohii do produktyvnoi diialnosti [Fundamentalization of the content of professional training of future specialists in the field of information technology for productive activities]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: pedahohika*. №3. S. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.3.10>. [in Ukrainian]
2. Kharchenko, N., Shvardak, M., Shelestova, L., & Trubacheva, S. (2024). Analysis of the effectiveness of technology integration (interactive whiteboards, online platforms, etc.) in modern education. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society*. №17(se1). S. 65–72. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v17.nse1.65-72>. [in English]
3. Koniukhov, S. (2025). Analiz inozemnoho dosvidu zastosuvannia tekhnolohii navchannia u spivpratsi dlia profesiinnoi pidhotovky maibutnikh IT-fakhivtsiv u zakladykh vyshchoi osvity [Analysis of foreign experience in using collaborative learning technologies for the professional training of future IT specialists in higher education institutions]. *Osvitolohichniy diskurs*. №48(1). S. 29–40. [in Ukrainian]
4. Naumuk, I. M. (2017). Osvitni trendy u pidhotovtsi maibutnikh it-fakhivtsiv [Educational trends in the training of future IT specialists]. *Aktualni pytannia suchasnoi informatyky*. №5. S. 126–129. [in Ukrainian]
5. Petrenko, S. (2023). Problema profesiinnoi pidhotovky maibutnikh it-fakhivtsiv u retseptsiaikh vitchyznianskykh naukovtsiv ostannoho desiatylittia [The problem of professional training of future IT specialists in the perceptions of domestic scientists of the last decade]. *Pedahohichna nauka i osvita XXI stolittia*. №1. S. 115–129. [in Ukrainian]
6. Pro fakhovu peredvyshchu osvitu: Zakon Ukrainy (2019). [On professional pre-higher education: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. №30. 119 s. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>. [in Ukrainian]
7. Shlikhta, H. (2022). Vplyv suchasnoho stanu rozvytku IT-haluzi Ukrainy na problemu profesiinnoi pidhotovky IT-fakhivtsiv [The influence of the current state of development of the IT industry in Ukraine on the problem of professional training of IT specialists]. In *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems* S. 225–232. [in Ukrainian]
8. Shvardak, M. V. (2023). STEM-osvita zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [STEM education by means of digital technologies]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii: 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. №92(1). S. 160–164. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.33>. [in Ukrainian]

9. Sikora, Ya. B. (2023). Retrospektyva zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [A retrospective of the content of professional training for future information technology specialists]. *Nauka i tekhnika sohodni*. №3. S. 416–426. [in Ukrainian]

10. Zubyk, L. (2016). Model formuvannia profesiinykh kompetentnostei maibutnikh IT-fakhivtsiv u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin [Model of formation of professional competencies of future IT specialists in the process of studying professional disciplines]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky*. № 1. S. 83–89. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШВАРДАК Маріанна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної,

початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх іт-фахівців у закладах фахової передвищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHVARDAK Marianna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Preschool, Primary Education and Educational Management, Mukachevo State University.

Scientific interests: professional training of future it specialists in institutions of professional pre-higher education.

Стаття надійшла до редакції 16.08.2025 р.

Стаття прийнята до друку 30.08.2025 р.

УДК 378.147:37.013.74:001.891.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-116-121

БАСЮК Наталія –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5964-6098>

e-mail: natabasyuk@ukr.net

УНІВЕРСИТЕТ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

У статті розглянуто актуальну проблему освітнього середовища як ключового фактору розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи в умовах університету. Розглянуто підходи Дж. Г. Ньюмена, К. Ясперса, Я. Пелікана, Х. Ортега-і-Гассета та інших науковців до особливостей освітнього середовища, які змінювалися протягом століть під впливом різних факторів. З'ясовано, що в університетах минулого першорядне місце відводилось інтелектуальній складовій. Емоційно-психологічна складова, міжособистісна взаємодія між учасниками освітнього процесу, культурні чинники, хоча й були присутні в освітньому середовищі, проте їм не приділялось належної уваги, що часто призводило до низької ефективності навчання й виховання. На основі теоретичного аналізу джерел встановлено, що від суттєвого наповнення і структурних компонентів освітнього середовища університету залежить якість освіти, загальна культура та професійне становлення випускника закладу вищої педагогічної освіти.

Виявлено, що освітнє середовище університету характеризується з різних позицій: як ресурс якості вищої освіти; як узагальнений, сукупний, інтегрований, цілісний фактор розвитку особистості; як складна система взаємопов'язаних умов, засобів, факторів, ресурсів, які впливають на процес навчання й розвитку здобувачів освіти; як джерело професійного й особистісного досвіду, стимул самореалізації майбутнього фахівця. Запропоновано авторське визначення освітнього середовища університету, спрямованого на розвиток емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи. Під ним розуміється педагогічно сконструйований комплекс умов (соціальних, емоційно-психологічних, організаційно-педагогічних, духовно-моральних, предметно-чуттєвих) і впливів, які емоційно та інтелектуально наповнюють життєпростір майбутніх учителів початкової школи, стимулюючи їх до міжособистісної взаємодії й активізуючи процеси самоусвідомлення, саморегуляції й співпереживання, надають можливість, а також зумовлюють ефективний розвиток емоційного інтелекту та особистісно-професійне становлення. Розроблено структуру освітнього середовища університету, спрямованого на розвиток емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи, її охарактеризовано структурні компоненти, серед яких просторово-предметний, соціально-особистісний, ціннісно-смісловий, емоційно-орієнтований і змістово-методичний.

Ключові слова: університет, освітнє середовище, емоційний інтелект, майбутні вчителі початкової школи.

BASYUK Natalia –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Primary Education and Culture of Professional Language of

Zhytomyr State University named after Ivan Franko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5964-6098>

e-mail: natabasyuk@ukr.net

UNIVERSITY AS AN ENVIRONMENT FOR THE FORMATION OF AN EMOTIONALLY INTELLECTUAL EDUCATOR

The article considers the current problem of the educational environment as a key factor in the development of emotional intelligence of future primary school teachers in a university setting. The approaches of J. G. Newman, K. Jaspers, J. Pelican, J. Ortega y Gasset and other scholars to the features of the educational environment, which changed over the centuries under the influence of various factors, are